

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Katowicach

LKA-4112-04-02/2012/S/12/007

Katowice, dnia 24 sierpnia 2012 r.

**Pani
Justyna Hildebrandt
Prezes Zarządu
Zakładu Inżynierii Miejskiej sp. z o.o.
w Mikołowie**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach przeprowadziła kontrolę w Zakładzie Inżynierii Miejskiej sp. z o.o. w Mikołowie (zwanym dalej „Spółką”) w zakresie realizacji inwestycji pn. *„Zapewnienie prawidłowej gospodarki wodno-ściekowej miasta Mikołów”*, współfinansowanej ze środków unijnych.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli, podpisanym w dniu 4 lipca 2012 r., uwzględniając dodatkowe wyjaśnienia do protokołu z dnia 23 lipca 2012 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Pani Prezes niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, realizację zadań w zakresie spraw objętych kontrolą.

Powyższą ocenę uzasadniają następujące oceny cząstkowe i ustalenia kontroli.

1. Spółka zrealizowała powierzone przez Zgromadzenie Wspólników² zadanie w zakresie przygotowania wniosku o dofinansowanie i realizację projektu pn. *„Zapewnienie prawidłowej gospodarki wodno-ściekowej miasta Mikołów”*³.

Ustalono, że uchwałami Zgromadzenia Wspólników z dnia 21 maja 2007 r. Burmistrz Miasta Mikołów przekazał Spółce do realizacji przedmiotowy projekt i zobowiązał Spółkę do przygotowania wniosku wraz z niezbędną dokumentacją o dofinansowanie projektu z Funduszu Spójności. Spółka złożyła przedmiotowy wniosek w Narodowym Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (Instytucji Wdrażającej). W dniu 10 listopada 2009 r. zawarto z Instytucją Wdrażającą umowę o dofinansowanie projektu, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007–2013. Aneks do umowy zawarto w dniu 9 czerwca 2010 r., zgodnie z którym planowany całkowity koszt realizacji projektu określono na kwotę 497 920 580,00 zł, w tym podatek VAT na kwotę 87 377 807,00 zł. W aneksie do umowy określono maksymalną wartość wydatków kwalifikowalnych na kwotę 347 207 633,02 zł, a wysokość dofinansowania stanowiło 85% kwoty wydatków kwalifikowalnych poniesionych w toku realizacji projektu,

¹ Dz. U. z 2012 r., poz. 82, zwanej dalej „ustawą o NIK”, w związku z art. 2 ustawy z dnia 22 stycznia 2010 r. o zmianie ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. Nr 227, poz. 1482 ze zm.), w brzmieniu obowiązującym do 1 czerwca 2012 r.

² Kompetencje Zgromadzenia Wspólników pełni Burmistrz Miasta Mikołów. Wszystkie udziały w kapitale zakładowym Spółki posiadał jedyny wspólnik Gmina Mikołów.

³ Zwany dalej „projektem”.

nie więcej niż 295 126 488,07 zł. Stosownie do postanowień zawartej umowy okres kwalifikowania wydatków ustalono od 1 czerwca 2007 r. do 31 grudnia 2013 r.

Zakres rzeczowy projektu, przekazanego Spółce do realizacji, podzielono na 41 zadań (rejonów) dotyczących modernizacji i rozbudowy systemu kanalizacji sanitarnej i deszczowej oraz przebudowy systemu wodociągowego, a także 1 zadanie dotyczące systemu monitoringu sieci wodno-kanalizacyjnych. Według stanu na dzień 8 maja 2012 r., spośród 41 zadań związanych z modernizacją i rozbudową systemu kanalizacji sanitarnej i deszczowej oraz z przebudową systemu wodociągowego, 19 zrealizowano i rozliczono, a 22 były w trakcie realizacji (w tym 3 zadania wykonano, jednak nie uregulowano wzajemnych wierzytelności). Wśród 22 zadań będących w trakcie realizacji, 2 realizowano po terminach określonych w umowach zawartych z wykonawcami. Spółka za wykonane, w ramach projektu, roboty budowlane dokonała płatności na rzecz wykonawców łącznie na kwotę 120 859,1 tys. zł, z tego ze środków Funduszu Spójności 71 037,2 tys. zł (58,8%) i ze środków własnych 49 821,9 tys. zł (41,2%), w tym w formie potrącenia kar umownych w wysokości 11 105,3 tys. zł (22,3%)⁴.

2. Nie osiągnięto niektórych wskaźników produktu, określonych w umowie o realizację projektu do zrealizowania w 2010 r. i w 2011 r. W 2010 r. zmodernizowano sieć kanalizacji sanitarnej o długości 0,04 km, natomiast nie wykonano modernizacji sieci wodociągowej o długości 11 km, a z planowanych do wybudowania 62 km sieci kanalizacji sanitarnej wykonano 22,1 km (35,6%). W 2011 r. z zaplanowanych do wybudowania 126 km sieci kanalizacji sanitarnej i zmodernizowania 23 km sieci wodociągowej wykonano odpowiednio: 63 km (50,0%) i 2,2 km (9,6%). Nieosiągnięcie w 2010 r. i w 2011 r. planowanych wskaźników produktu wiceprezes Zarządu Spółki wyjaśnił koniecznością powtórzenia postępowań przetargowych na roboty budowlane dla 9 zadań (A.1.3., A.4.10., A.5.15., A.6.12., A.8.17., A.8.18., A.8.19. A.5.14 i A.8.21). Zaznaczył, że zgodnie z postanowieniami aneksu do umowy o dofinansowanie beneficjent jest zobowiązany wraz z wnioskiem o płatność końcową przekazać Instytucji Wdrażającej wszelkie dokumenty potwierdzające wykonanie rzeczowe projektu. W każdym wniosku o płatność Spółka przekazuje informacje dotyczące stanu realizacji projektu, określone w zestawieniu wskaźników monitoringu projektu, które Instytucja Wdrażająca na bieżąco monitoruje. Instytucja ta dotychczas nie wniosła zastrzeżeń do złożonych wniosków.
3. Szczegółowej kontroli poddano 4 spośród 41 zadań związanych z modernizacją i rozbudową systemu kanalizacji sanitarnej i deszczowej oraz z przebudową systemu wodociągowego o łącznej wartości 24 926 940,70 zł brutto:
 - zadanie A.1.1. Rejon ul. Kościuszki – budowa kanalizacji i wodociągu,
 - zadanie A.1.4. Rejon ul. Wieczorka – budowa kanalizacji i wodociągu,
 - zadanie A.3.9. Rejon ul. Wspólnej – budowa kanalizacji,
 - zadanie A.7.2.13. Rejon ul. Przyjaciół – budowa kanalizacji.

NIK pozytywnie ocenia przeprowadzenie postępowań o udzielenie zamówienia publicznego na realizację ww. zadań. Postępowania te przeprowadzono w trybie przetargu nieograniczonego, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. *Prawo zamówień publicznych*⁵.

Roboty budowlane w ramach zadań A.1.1, A.1.4., A.3.9. i A.7.2.13. prowadzono na podstawie prawomocnych decyzji pozwolenia na budowę. Inwestor (Spółka) sprawował bieżący nadzór nad realizowanymi robotami, a przebieg ich realizacji odnotowywano w prowadzonych dziennikach budowy. Nawierzchnie drogowe, wykonane po przeprowadzonych robotach budowlanych, odtwarzano zgodnie z warunkami określonymi w decyzjach zarządcy drogi. Roboty budowlane odbierał Inwestor na podstawie sporządzonych protokołów odbioru technicznego wykonanych prac.

4. Inwestor uzyskał pozwolenia na użytkowanie lub mógł przystąpić do użytkowania⁶ kanalizacji sanitarnej i deszczowej oraz sieci wodociągowej wybudowanej i zmodernizowanej w ramach zadań A.1.1., A.3.9. i A.7.2.13. Do dnia zakończenia kontroli NIK, dla wybudowanej kanalizacji i wodociągu w ramach zadania

⁴ Zgodnie z postanowieniami umów zawartych z wykonawcami, Spółka naliczyła i potrąciła, na podstawie art. 498 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93 ze zm.), kary umowne w związku z nieterminowym wykonaniem poszczególnych odcinków zadań lub opóźnieniem w dotrzymaniu terminu zakończenia przedmiotu umowy.

⁵ Dz. U. z 2010 r. Nr 113, poz. 759 ze zm., Dz. U. z 2007 r. Nr 223, poz. 1655 ze zm.

⁶ Wobec nie wniesienia sprzeciwu (w drodze decyzji) przez Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Mikołowie po zawiadomieniu o zakończeniu budowy i przystąpieniu do użytkowania kanalizacji sanitarnej i deszczowej wykonanej w ramach zadania A.3.9.

A.1.4., nie podpisano obustronnie protokołu odbioru przedmiotu umowy z uwagi na stwierdzone przez Spółkę usterki wykonania i braki w dokumentacji odbioru, co łącznie z uzyskaniem ostatecznej decyzji pozwolenia na użytkowanie, było warunkiem umownym zakończenia tego zadania. Przeprowadzone przez kontrolerów NIK oględziny zrealizowanych prac, w ramach zadania A.1.4., potwierdziły występowanie usterek w wykonanych robotach polegające na wadliwym wykonaniu elementów studzienek kanalizacyjnych, takich jak: pęknięte pierścienie nastudzienne i brak stopni złazowych w górnej części studni. Ponadto trzy studnie kanalizacji deszczowej zabudowano niezgodnie z projektem, 2,5 m od granicy działek nr 426/97 i 827/79 zamiast 1,5 m.

Spośród 4 zadań objętych szczegółową kontrolą tylko jedno zadanie (A.3.9.) zrealizowano w terminie określonym w umowie zawartej z wykonawcą.

W związku z nieterminową realizacją pozostałych trzech zadań (A.1.1., A.1.4. i A.7.2.13.) Spółka naliczyła wykonawcom kary, ustalone w umowach za każdy dzień opóźnienia w terminie wykonania każdego odcinka objętego przedmiotem umowy oraz w dotrzymaniu terminu zakończenia przedmiotu umowy w wysokości odpowiednio: 10,0 tys. zł i 20,0 tys. zł. Wykonawcy zadania A.1.1. Spółka naliczyła w dniu 7 lipca 2010 r. karę umowną z tytułu opóźnienia w realizacji I odcinka przedmiotu umowy w wysokości 460,0 tys. zł oraz w dniu 16 kwietnia 2012 r. z tytułu opóźnienia w dotrzymaniu terminu zakończenia przedmiotu umowy karę w wysokości 4 320,0 tys. zł. Łączna kwota naliczonych przez Spółkę kar umownych wyniosła 4 780,0 tys. zł, co stanowiło 99,6% wartości wynagrodzenia brutto (4 796,7 tys. zł) za wykonanie przedmiotu umowy. Wykonawca zadania A.1.1., w związku z naliczeniem kary umownej z tytułu opóźnienia w realizacji I odcinka przedmiotu umowy, wniósł pozew do sądu. W wyroku z dnia 16 kwietnia 2012 r. sąd, miarkując naliczoną karę z kwoty 460 tys. zł do kwoty 20 tys. zł zasądził od Spółki na rzecz wykonawcy kwotę 440 tys. zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 24 lipca 2010 r. oraz 28 984 zł tytułem kosztów procesu. W uzasadnieniu sąd wskazał, że kara umowna nie może prowadzić do nieuzasadnionego wzbogacenia Spółki. Sąd stwierdził, że kara w wysokości 99,3% wartości robót netto na I odcinku jest rażąco wygórowana. NIK zwraca uwagę, że zasądzona łączna kwota 568 026,19 zł (wraz z odsetkami⁷ w kwocie 99 042,19 zł, liczonymi tylko do dnia wydania wyroku) przekraczała o 23,5% kwotę pierwotnie określonej przez Spółkę kary umownej. Ponadto koszty procesu i odsetki są kosztami niekwalifikowanymi projektu. W świetle przytoczonego wyroku sądu powyższe działania mogą mieć dla Spółki negatywne konsekwencje finansowe.

Ponadto Spółka, z tytułu opóźnień w realizacji poszczególnych odcinków oraz w dotrzymaniu terminu zakończenia przedmiotu umowy, naliczyła kary umowne wykonawcom zadań A.1.4. i A.7.2.13 w łącznych kwotach wynoszących odpowiednio: 26 860,0 tys. zł (na dzień 11 maja 2012 r.) i 5 750,0 tys. zł (na dzień 2 marca 2011 r.), stanowiących 254,6% i 103,5% wartości brutto wynagrodzeń umownych za wykonanie przedmiotu umów (odpowiednio: 10 547 866,44 zł i 5 553 150,20 zł).

5. W ocenie NIK, Spółka w Specyfikacji Technicznej Wykonania i Odbioru Robót Budowlanych część A⁸, nierzetelnie określiła wymagania jakościowe dla prac objętych zadaniem A.1.1. w zakresie połączeń studni kanalizacyjnych z ciągiem kanalizacyjnym, umożliwiającym podczas eksploatacji elastyczną pracę tych elementów w gruncie. Pomimo nieokreślenia wymagań, odnośnie ilości króćców przy wprowadzaniu rur kamionkowych do studni kanalizacyjnych w opracowanej przez Spółkę ww. specyfikacji, po zakończeniu robót objętych ww. zadaniem przedstawiciele Spółki w protokołach końcowego odbioru technicznego z dnia 26 stycznia 2012 r. oraz przedmiotu umowy z dnia 2 marca 2012 r. zakwestionowali brak podwójnych króćców w zamontowanych studniach kanalizacyjnych. W protokołach tych stwierdzono, że przy każdej z zamontowanych 79 studni kanalizacyjnych Ø 1000 mm zabudowano tylko po jednym króćcu umożliwiającym ich elastyczną pracę w gruncie, a z uwagi na brak drugiego króćca zachodzi ryzyko uszkodzenia ciągu kanalizacyjnego podczas jego eksploatacji. W ww. specyfikacji (STWIORB część A) w pkt II.1.3.3, ustalającym warunki jakim mają odpowiadać monolityczne studnie kanalizacyjne z tworzywa sztucznego od Ø 600 do Ø 1000, nie określono liczby króćców, a jedynie wskazano, że studnie te mają być przystosowane do bezpośredniego włączenia rur kamionkowych bez zastosowania dodatkowych elementów pośrednich w całym zakresie średnic. NIK zwraca uwagę, że w ramach bieżącego nadzoru

⁷ Według § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z 4 grudnia 2008 r. w sprawie określenia wysokości odsetek ustawowych (Dz. U. Nr 220, poz. 1434) odsetki ustawowe wynoszą 13% w stosunku rocznym.

⁸ Zwanej dalej „STWIORB cz. A”.

inwestorskiego przy odbiorze robót zanikowych oraz w sześciu protokołach odbioru technicznego częściowego robót nie przedstawiono wykonawcy uwag dotyczących braku podwójnych króćców przy połączeniu rur kamionkowych ze studniami kanalizacyjnymi. Ponadto, producent rur kamionkowych, w skierowanym do wykonawcy piśmie z dnia 29 sierpnia 2011 r., nie określił wymogu stosowania podwójnych króćców przy wprowadzaniu, produkowanych przez niego rur do studni z tworzywa sztucznego. W piśmie tym zawarto natomiast stwierdzenie, że z uwagi na różnicowe osiadanie studni i kanału, celem zabezpieczenia kanału przed jego załamaniem, połączenie kanału ze studnią uzyskuje się poprzez zastosowanie króćców dostudziennych, których długość winna wynosić od 0,6 do 1,0 m. W załączonym do dodatkowych wyjaśnień piśmie Spółki z dnia 17 lutego 2012 r. do wykonawcy zadania A.1.1, cytując powyższą uwagę nie wskazano wymogu stosowania dwóch króćców dostudziennych. Z tytułu braku podwójnych króćców Spółka ustaliła niższą wartość wynagrodzenia dla wykonawcy o kwotę 317, 8 tys. zł netto, co stanowiło 8,1% umownej wartości robót.

6. NIK pozytywnie ocenia podjęte przez Spółkę działania w związku z zawiadomieniem – w trybie art. 51 ust. 1 ustawy o NIK – o możliwości powstania skażenia wód powierzchniowych i gruntowych w rejonie potoku Bagnik. W trakcie przeprowadzonych w dniach 18–19 kwietnia 2012 r. oględzin wybudowanej kanalizacji sanitarnej i deszczowej, w ramach zadania A.1.4., stwierdzono grawitacyjny przelew cieczy z wypełnionej studni kanalizacji sanitarnej do potoku Bagnik. Spółka systematycznie oczyszczała nowowytbudowaną kanalizację sanitarną z zalegającej cieczy, co potwierdziły ponownie przeprowadzone w dniach 26 kwietnia i 8 maja 2012 r. oględziny. Jak wyjaśnił inspektor nadzoru budowlanego ds. instalacyjnych, przyczyną występowania ścieków w kanalizacji sanitarnej był proceder wpuszczania do nieczynnej sieci ścieków produkowanych w gospodarstwach domowych zlokalizowanych wzdłuż kolektora sanitarnego.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Panią Prezes w terminie 20 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Pani prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen i uwag zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.